

# **PARLAMENTUL ROMÂNIEI**

**CAMERA DEPUTAȚILOR**

**SENAT**

## **LEGE**

**privind aprobarea curriculum-ului social pentru persoanele cu dizabilități**

Parlamentul României adoptă prezenta lege:

### **CAPITOLUL I DISPOZIȚII GENERALE**

**Art.1.** Prezenta lege stabilește cadrul juridic pentru punerea în aplicare a CURRICULUM-ului SOCIAL PENTRU PERSOANELE CU DIZABILITATI indiferent de dizabilitate și vârstă, care își au domiciliul pe teritoriul României.

**Art.2.** În înțelesul prezentei legi, Curriculum-ul Social pentru Persoanele cu Dizabilitati se referă la:

1. structurarea sistemului social conform legislației UE, care să răspundă nevoii de integrare socială, adecvat diversității sociale românești, bazat pe politici și strategii clare privind persoana cu dizabilitat ;

2. o definiție clară și cuprinzătoare a dizabilității, conform prevederilor Organizației Mondiale a Sănătății ;

3. interzicerea discriminării directe și indirecte prin orice mijloace, interzicerea hărțuirii și a victimizării persoanelor cu dizabilitati ;

4. crearea adaptărilor rezonabile pentru persoanele cu dizabilitati, pentru ca fiecare persoană, indiferent de dizabilitate și vârstă să devină parte integrantă a societății ;

5. asigurarea ca persoanele cu dizabilitati care sunt discriminate, hărțuite, victimizate sau nu beneficiază de drepturile și facilitățile prevăzute în prezenta lege au dreptul de a reclama în cadrul sistemului juridic național ;

6. aplicarea principiului tratamentului egal. Conform acestui Curriculum, orice persoană cu dizabilitati beneficiază de prevederile Directivei Generale Cadru 2000/43 și a Directivei Generale Cadru 2000/78 asupra tratamentului egal;

7. principiul de bază al acestui Curriculum Social nu vizează gradul dizabilității, ci măsura în care persoana cu dizabilitati devine membru egal al societății cu drepturi și obligații.

**Art.3.** Ariile de intervenție curriculară oferă cadrul de proiectare, planificare și implementare a acestui curriculum social și cuprind următoarele secțiuni:

- a) Interventia prenatala;
- b) Interventia timpurie pentru copilul intre 0-3 ani ;
- c) Interventia educationala :
  - A. Interventia prescolara pentru copilul intre 3-7 ani ;
  - B. Interventia scolara pentru persoana intre 7- 24 ani ;
- d) Interventia in viata adulta.

**Art.4. In contextul prezentei legi, drepturile persoanelor cu dizabilitati sunt:**

- a) Dreptul la servicii sociale
- b) Dreptul la protectie sociala
- c) Dreptul la interventie prenatala a famililor cu risc
- d) Dreptul la diagnosticare, evaluare si revizuire
- e) Dreptul la ajutor social banesc
- f) Dreptul la interventie timpurie
- g) Dreptul la transport gratuit
- h) Dreptul la insotitor
- i) Dreptul la asistent personal
- j) Dreptul la asistent personal profesionist
- k) Dreptul la educatie
- l) Dreptul la munca
- m) Dreptul la asigurare de sanatate
- n) Dreptul la asistenta medicala
- o) Prioritate la obtinerea unei locuinte sociale
- p) Prioritate la cumpararea unei locuinte
- q) Dreptul la locuinte protejate
- r) Dreptul la adaptari publice
- s) Accesul la cultura, sport si turism
- t) Dreptul la asistenta juridica gratuita
- u) Dreptul la facilitati fiscale.

## **CAPITOLUL II**

### **DEFINITIA DIZABILITATII**

**Art.5.** Pentru a fi protejat de legislatia nationala si de Directiva Cadru UE, persoana trebuie sa fie definita ca persoana cu dizabilitati.

**Art.6. (1) Dizabilitatea** inseamna o afectiune fizica si/sau mentala, senzoriala care are un efect substantial si de lunga durata asupra abilitatilor unei persoane de a desfasura in mod normal activitatile de zi cu zi.

**(2) Prin afectiune mentala** intelegem afectiunea care conduce la conturbarea capacitatii de concentrare, de invatare si de intelegere.

**(3) Afectiunile mentale** includ si dificultatile de invatare si bolile psihice.

(4) Prin **afecțiune fizică** înțelegem afecțiunea care produce perturbări în ceea ce privește dexteritatea manuală, mobilitatea și coordonarea.

(5) Prin **afecțiune senzorială** înțelegem afecțiunea care perturbă vorbirea, auzul și vederea.

(6) Efectul este substanțial dacă posibilitatea unei persoane de a realiza una sau mai multe activități de zi cu zi este afectată în mod esențial.

(7) Efectul este de lungă durată dacă persistă cel puțin 12 luni.

(8) Sunt **activități de zi cu zi** cele desfășurate de persoanele valide în mod curent și care implică mobilitate, deplasare, dexteritate manuală, coordonare fizică, continență, abilitatea de a ridica, căra și mișca obiecte, limbaj, auz, văz, memorie, concentrare, învățare, înțelegere, abilitatea de a recunoaște pericolele fizice instantanee și generale.

(9) Intră sub incidența prezentei legi și afecțiunile progresive de tipul scleroză multiplă, distrofie musculară din momentul diagnosticării.

(10) Sunt excluse de la prevederile prezentei legi dependența de alcool, nicotină sau orice altă substanță care nu a fost prescrisă medical, rinitele alergice sezoniere, piromania, cleptomania, tendința de a abuza fizic inclusiv sexual alte persoane, tulburările sexuale.

**Art.7.** Dizabilitatea poate prezenta următoarele forme: ușoară, medie, accentuată și gravă.

**Art.8.** Incadrarea în una din formele de dizabilitate prevăzute la art.7 se face pe baza criteriilor medico – psiho – sociale aprobate de Ministerul Sănătății și Autoritatea Națională pentru Persoanele cu Handicap, conform Organizației Mondiale a Sănătății

**Art.9.** Dizabilitatea va fi privită prin prisma drepturilor și obligațiilor persoanei cu dizabilități ca membru egal al comunității și nu prin prisma carității, a serviciilor sociale și medicale.

### **CAPITOLUL III DREPTUL LA SERVICII SOCIALE**

**Art.10.** (1) Toate persoanele cu dizabilități vor beneficia de programe educaționale și sociale adaptate nevoilor lor specifice, care să valorifice la maximum potențialul real indiferent de dizabilitate și vârstă, implementate la nivel național.

(2) Aceste programe se vor materializa în servicii sociale.

**Art.11.** (1) Dreptul persoanei cu dizabilități la servicii sociale se acordă la cerere, sau din oficiu, după caz, pe baza actelor doveditoare, în condițiile prevăzute de prezenta lege.

(2) Cererea pentru contractarea unui serviciu social se înregistrează la Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului în a cărei rază teritorială își are domiciliul sau reședința persoana cu dizabilitati.

(3) În vederea asigurării serviciilor sociale necesare persoanelor cu dizabilitati, autoritățile publice iau următoarele măsuri speciale:

- a) creează condiții de acces pentru toate tipurile de servicii corespunzătoare nevoilor individuale ale persoanelor cu dizabilitati;
- b) inițiază, susțin și dezvoltă servicii sociale centrate pe persoana cu dizabilitati, în colaborare sau parteneriat cu persoane juridice, publice sau private;
- c) implică, în activitățile de îngrijire, reabilitare și integrare a persoanei cu dizabilitati, familia acesteia;
- d) asigură instruirea anuală a asistenților personali ai persoanelor cu dizabilitati grave și a asistenților personali profesioniști, precum și alte tipuri de instruiți în domeniul dizabilitati;
- e) dezvoltă și sprijină programe de colaborare între părinți și specialiști în domeniul dizabilitatii, în colaborare sau parteneriat cu persoanele juridice, publice sau private;
- f) încurajează și susțin activitățile de voluntariat.

**Art.12.** (1) Autoritățile publice locale au obligația de a înființa, administra și finanța servicii sociale destinate persoanelor cu dizabilitati, în condițiile prezentei legii.

(2) Autoritățile publice locale vor contracta serviciile sociale acreditate existente în sectorul public privat, în situația în care nu le înființează.

(3) Autoritățile publice locale vor finanța toate serviciile de la alin. (1) și (2).

**Art.13.** (1) Serviciile sociale destinate persoanelor adulte cu dizabilitati, sunt coordonate metodologic de către Autoritatea Națională pentru Persoanele cu Handicap.

(2) Furnizorii de servicii sociale sunt obligați să respecte standardele specifice de calitate pentru fiecare serviciu dezvoltat, în vederea creșterii calității vieții persoanei cu dizabilitati.

(3) Prin **calitatea vieții** se înțelege totalitatea condițiilor de viață ale unei persoane, legate în primul rând de familie și comunitate, școala sau loc de muncă, sănătate și bunăstare.

(4) Autoritatea Națională pentru Persoanele cu Handicap controlează și monitorizează implementarea și respectarea standardelor specifice de calitate.

## **A. INTERVENȚIE PRENATALĂ**

**Art.14.** Familia care prezintă riscul de a da naștere unui copil cu dizabilitati beneficiază de servicii privind intervenția prenatală.

**Art.15.** Intervenția prenatală constă în monitorizare, planning familial, consiliere psihologică.

**Art.16.** Pentru persoanele cu dizabilitati mentale și psihice care nu prezintă discernământ deciziile legate de planningul familial se iau cu acordul reprezentantului legal.

**Art.17.** Costurile interventiei precoce se suporta din bugetul statului, prin casele de asigurari de sanatate.

## **B. DIAGNOSTICAREA, EVALUAREA SI REVIZUIREA DIZABILITATII**

**Art.18.** La nivel de orase si municipii se vor infiinta comisii independente de diagnosticare, evaluare si revizuire a dizabilitatii.

**Art.19.(1)** Comisia de Diagnosticare, evaluare si revizuire a dizabilitatii este un organ de specialitate fara personalitate juridica, care functioneaza sub autoritatea Directiei Generale de Asistenta Sociala si Protectia Copilului.

(2) Comisia de Diagnosticare, Evaluare si Revizuire a persoanelor cu dizabilitati are urmatoarele atributii principale:

- a) stabileste diagnosticul si evalueaza persoana cu dizabilitati;
- b) stabileste încadrarea în una din formele de dizabilitate prevazute la art. 7;
- c) stabileste măsurile de protecție a persoanei cu dizabilitati potrivit prezentei legii;
- d) elaboreaza programe educationale individualizate sau servicii familiale individualizate bine structurate pentru toate tipurile de dizabilitate, care :
  - sa răspundă nevoilor copilului ce rezulta din dizabilitatea ce-l impiedica sa se implice si sa evolueze in curriculum educational pre-scolar si scolar general ;
  - sa răspundă altor nevoi educationale care rezulta din dizabilitatea copilului
- e) revocă sau înlocuiește măsura de protecție stabilită initial dacă împrejurările determinante s-au modificat;
- f) soluționează cererile privind eliberarea atestatului de asistent personal profesionist;
- g) informează persoana cu dizabilitate sau reprezentantul legal al acesteia cu privire la măsurile de protecție stabilite;
- h) promovează drepturile persoanelor cu dizabilitati în toate activitățile.

(3) Comisia de Diagnosticare, Evaluare si Revizuire a Dizabilitatii va fi formata din 5 membri si anume : un psiholog, un psihopedagog, un medic psihiatru, un asistent social si un specialist in terapia ocupationala.

(4) Ca for superior a Comisiei de diagnosticare, evaluare si revizuire a dizabilitatii, la nivel national va functiona Comisia Superioara de Expertiza a Dizabilitatii sub egida Autoritatii Nationale pentru Persoanele cu Handicap.

(5) O dată cu elaborarea certificatului de încadrare într-o forma de dizabilitate, Comisia de Diagnosticare, Evaluare si Revizuire a Dizabilitatii are obligația de a elabora programul individual de reabilitare și integrare socială, care se revizuieste anual sau la cerere.

(6) Pentru elaborarea programului individual de reabilitare și integrare socială, comisia de evaluare se va consulta cu persoana cu dizabilitati sau reprezentantul legal al acesteia, precum și dupa caz, cu specialiștii din institutiile in care persoana cu dizabilitati activeaza.

(7) Emiterea nelegala a unui certificat de incadrare intr-o forma de dizabilitate atrage dupa sine eliberarea din functie a comisiei si pierderea dreptului de libera practica a membrilor ei.

**Art.20.** Criteriile de diagnosticare a dizabilitatii vor fi cele cuprinse in definitia dizabilitatii .

**Art.21.** La copiii cu dizabilitati, a caror conditii se asteapta sa se imbunatateasca pana la implinirea varstei de 18 ani, revizuirea dizabilitatii se va face o data la 3 ani.

**Art.22.(1)** La copiii cu dizabilitati a caror conditii nu se asteapta sa se imbunatateasca revizuirea dizabilitatii se va face cu o luna inainte de a implini 18 ani.

(2)Daca pana la implinirea varstei de 18 ani dizabilitatea nu a disparut, pentru persoana adulta cu dizabilitati, dizabilitatea nu se va mai revizui decat la cerere.

**Art.23.** La reevaluarea dizabilitatii persoanelor cu dizabilitati protezate si ortezate se va tine cont de functionabilitatea protezelor si ortezelor.

### **C. DREPTUL LA EDUCATIE SI RECUPERARE**

**Art. 24.** Educația persoanelor cu dizabilitati este parte integrantă a sistemului național de educație, sub egida Ministerului Educației și Cercetării

**Art. 25. (1)** Persoanele cu dizabilitate au acces liber și egal la orice formă de educație, indiferent de vârstă, în conformitate cu tipul, gradul de dizabilitate și nevoile educaționale ale acestora.

(2) Persoanelor cu dizabilitati li se asigură educația permanentă și formarea profesională de-a lungul întregii vieți.

(3) Persoanele cu dizabilitati sau, după caz, familiile sau reprezentantii legali ai acestora au dreptul să aleagă forma și tipul de școlarizare, precum și unitatea de învățământ.

(4) Educația persoanelor cu dizabilitati se realizează prin:

a) integrarea individuală în unități de învățământ de masă, inclusiv în unități cu predare în limbile minorităților naționale;

b) grupe sau clase speciale compacte integrate în unități preșcolare și școlare de masă;

c) unități de învățământ special;

d) alternative educaționale;

e) școlarizare la domiciliu;

f) servicii educaționale prin cadrele didactice itinerante /de sprijin;

g) educația „la patul de spital”, pe durata spitalizării.

(5) În funcție de nevoi, elevii cu dizabilitate beneficiază de masă și cazare în locuințe școlare special amenajate, cu un ambient adaptat, placut si confortabil.

(6) In cadrul procesului de invatamant persoanele cu dizabilitati, indiferent de dizabilitate si varsta au dreptul la locuri gratuite de odihnă în tabere, o dată pe an, asigurate de la bugetul de stat.

### **INTERVENTIA TIMPURIE**

**Art.26.** Prin interventie timpurie se intelege suma actiunilor intreprinse cat mai devreme dupa nasterea copilului, in scopul recuperarii dizabilitatii.

**Art.27.** Beneficiază de prevederile prezentei legi copilul cu vârsta mai mică de 3 ani care necesita servicii de interventie timpurie, deoarece prezinta intarziere in dezvoltare, masurata cu ajutorul instrumentelor si procedurilor caracteristice de diagnosticare, intr-una sau mai multe din ariile de dezvoltare fizica, verbala, cognitiva, adaptativa, sociala si emotionala, sau care a fost diagnosticat cu conditii fizice sau mentale cu o mare probabilitate de a determina intarzieri in dezvoltare.

**Art.28.** (1) Pentru persoanele descrise la art. 27 se vor crea servicii de interventie timpurie care sunt furnizate sub supraveghere publica in mod gratuit si sunt create sa satisfaca nevoile de dezvoltare ale sugarului si copilului mic cu dizabilitati intr-una sau mai multe din urmatoarele arii :

- a)** dezvoltare fizica,
- b)** dezvoltare cognitiva,
- c)** comunicare,
- d)** dezvoltare sociala sau emotionala,
- e)** dezvoltare adaptativa.

(2) Serviciile de interventie timpurie includ :

- a)** identificare precoce, screening, evaluare,
- b)** servicii medicale pentru diagnosticare si evaluare,
- c)** instruirea familiei, consiliere, vizite la domiciliu,
- d)** servicii psihologice ,
- e)** servicii audiologice si de patologie a limbajului,
- f)** ludoterapie,
- g)** kinetoterapie, fizioterapie,
- h)** servicii de sanatate necesare sugarului sau copilului mic cu dizabilitati.

**Art.29.** Serviciile de interventie timpurie sunt oferite de personal specializat incluzand : educatori speciali, audiolog, logoped, kinetoterapeut, psihopedagog, psiholog, asistent social, lucrator social, asistent medical, nutritionist, specialist in terapia familiei, medicul de familie, alti terapeuti.

**Art.30.** Serviciile de intervenție timpurie sunt furnizate gratuit, pe cheltuiala publica, in mediul natural incluzand casa si cadrul comunitar sau centrele de suport familial si interventie timpurie.

**Art.31.** Serviciile de intervenție timpurie vor asigura și pregătirea copilului și familiei acestuia pentru integrarea cu succes in programele educationale prescolare.

## **INTERVENTIA PRESCOLARA**

**Art.32.** Se vor crea servicii de interventie prescolara care includ :

- a)** identificare, screening, evaluare, in cazul in care dizabilitatea se manifesta dupa varsta de 3 ani sau nu a fost inca identificata,

- b) servicii de sprijin ;
- c) serviciile descrise la art. 28 alin.2 lit. b) – g),
- d) alte terapii.

**Art.33.** Serviciile de intervenție prescolară sunt oferite de personal specializat descris conform art. 29, la care se adaugă profesor de sprijin, după caz.

**Art.34.** Serviciile de intervenție preșcolară sunt furnizate gratuit, pe cheltuiala publică, în mediul natural incluzând domiciliul, grădinița de masă, grădinița specială, centre de abilitare ale văzului, auzului și limbajului, centre de zi dezvoltate de diferite ONG-uri și nu numai precum și în centrele de suport familial.

## **INTERVENTIA SCOLARA**

**Art.35.** Se vor crea servicii de intervenție școlară care includ :

- a) identificare, screening, evaluare, în cazul în care dizabilitatea se manifestă după primul an de școală sau nu a fost încă identificată ;
- b) servicii de sprijin;
- c) serviciile descrise la art. 28 alin.2 lit. b) – g),
- d) alte terapii.

**Art.36.** Serviciile de intervenție școlară sunt oferite de personal specializat descris conform art. 29.

**Art.37.** Serviciile de intervenție școlară sunt furnizate gratuit, pe cheltuiala publică, în mediul natural incluzând școala de masă, clase incluzive, liceu, școala de arte și meserii, centre de zi precum și învățământul la domiciliu.

**Art.38. (1)** Se vor crea servicii gratuite de suport și alte adaptări educaționale auxiliare care să-i permită copilului și tânărului cu dizabilități să fie educat împreună cu copiii și tinerii fără deficiențe.

**(2)** Serviciile de suport se referă la transport și alte servicii de dezvoltare și corective, incluzând servicii de corectare a limbajului, servicii audiologice, servicii psihologice, terapii fizice și ocupaționale, servicii de recreere care includ și recreerea terapeutică, servicii de asistență socială, servicii de consiliere și servicii medicale, excepție făcând serviciile medicale de diagnosticare și evaluare .

**(3)** Mobilierul din sălile de curs și utilitățile vor fi adaptate nevoilor și specificului persoanelor cu dizabilități.

**Art.39. (1)** Se vor crea servicii de asistență tehnologică gratuite, care-l asistă direct pe copilul, tânărul și adultul cu dizabilități în selecționarea, achiziționarea sau utilizarea unui dispozitiv tehnic de sprijin.

**(2)** Serviciile de asistență tehnologică includ :

- a) evaluarea funcțională a nevoilor unui copil, tânăr sau adult cu dizabilități în mediul lui natural;
- b) cumpărarea, închirierea sau achiziționarea unui dispozitiv tehnologic de suport ;

- c) selectarea, proiectarea, potrivirea, adaptarea, ajustarea , aplicarea, mentinerea, repararea sau inlocuirea unui dispozitiv tehnologic de suport;
- d) coordonarea si utilizarea altor terapii, interventii sau servicii cu dispozitive tehnologice de suport , ca si acelea asociate cu planurile si programele educationale si de recuperare existente ;
- e) instruirea sau asistenta tehnica sau asistenta tehnologica pentru apartinatorii persoanei cu dizabilitati ;
- f) instruirea sau asistenta tehnica pentru specialisti sau alte persoane implicate in mod substantial in desfasurarea vietii persoanei cu dizabilitati.

(3) Sunt dispozitive tehnice de suport orice articol, piesa de echipament sau de sistem modificata sau adaptata astfel incat sa creasca, să mentina sau să imbunatateasca abilitatile functionale ale persoanei cu dizabilitati.

**Art.40.** (1) Serviciile de intervenție școlară vor asigura și servicii tranzitorii, ce constau dintr-un set coordonat de masuri pentru un elev sau student cu dizabilitati care :

- a) parcurge un proces de mutare dintr-o institutie de invatamant in alta institutie de invatamant ;
- b) trece la activitati post-scoala : instructie vocationala, angajarea in munca, perfectionari profesionale ;
- c) accede la viata independenta si integrarea in comunitate.

(2) Serviciile descrise la alin. (1) se bazeaza pe nevoile individuale ale fiecarui elev sau student tinand cont de preferintele si interesele lui .

## **CENTRE PENTRU PERSOANELE CU DIZABILITATI**

**Art. 41.** (1) Persoana cu dizabilitati poate beneficia de servicii sociale acordate în centre de diferite tipuri.

(2) Centrele de zi și centrele rezidențiale reprezintă locații în care serviciile sociale sunt acordate de personal calificat și care dispun de infrastructura adecvată furnizării acestora; centrele rezidențiale sunt locații în care persoana cu dizabilitati este găzduită cel puțin 24 de ore.

**Art. 42.** (1) În sensul prezentei legi, tipurile de centre rezidențiale pentru persoane cu dizabilitati sunt :

- a) centre de îngrijire și asistență ;
- b) centre de recuperare și reabilitare ;
- c) centre de integrare prin terapie ocupațională ;
- d) centre de pregătire pentru o viață independentă ;
- e) centre respiro/centre de criză ;
- f) centre de servicii comunitare și formare ;
- g) locuințe protejate;
- h) altele.

(2) Admiterea unei persoane cu dizabilitati în tipurile de centre rezidențiale menționate la alin. (1) lit. a) și b) se face în cazul în care, datorită stării de sănătate, acestea nu i se pot asigura protecția și îngrijirea în cadrul altor servicii sau la domiciliu.

**Art. 43.** (1) În vederea desfășurării unui tip de activități cu caracter inovator în domeniul protecției persoanelor cu dizabilitati, furnizorii de servicii sociale acreditați pot înființa, administra și finanța centre pilot, pentru o durată de maximum 2 ani.

(2) Evaluarea activităților cu caracter inovator în vederea replicării acestora în cadrul sistemului de protecție a persoanelor cu dizabilitati se face de către Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului competentă teritorial, în colaborare cu Autoritatea Națională pentru Persoanele cu Handicap.

**Art. 44.** (1) Într-un centru rezidențial sau de zi, serviciile sociale pot fi furnizate în sistem integrat cu serviciile medicale, de educație, de locuire, de ocupare a forței de muncă și altele asemenea.

(2) Sumele necesare pentru acoperirea cheltuielilor aferente serviciilor medicale din cadrul pachetului de servicii de bază se suportă din Fondul național unic de asigurări sociale de sănătate, în condițiile legii.

(3) Coordonarea serviciilor sociale furnizate în sistem integrat se face de către autoritatea publică locală sau furnizorul de servicii care înființează, administrează și finanțează centrul.

(4) Ministerul Educației și Cercetării alocă fonduri de la buget pentru finanțarea cheltuielilor curente aferente activităților de educație desfășurate în centrele pentru persoanele cu dizabilitati, precum și perfecționării pregătirii profesionale a cadrelor didactice și altor acțiuni și activități, în condițiile legii.

**Art. 45 -** (1) Persoana cu dizabilitati are dreptul să fie îngrijită și protejată în cadrul unui centru rezidențial din județul/sectorul municipiului București unde își are domiciliul sau reședința.

(2) În cazul în care nevoile individuale ale persoanei cu dizabilitati nu pot fi asigurate în județul/sectorul municipiului București în a cărei rază teritorială aceasta își are domiciliul sau reședința, persoana cu dizabilitati poate fi îngrijită și protejată într-un centru aflat în alt județ/sector al municipiului București.

**Art. 46.** (1) Furnizorul de servicii are obligația de a promova, facilita și asigura personalului programe de formare profesională, precum și programe de instruire cu privire la problematica dizabilitatii și a legislației în domeniu.

(2) Personalul din cadrul centrelor menționate la art. 42 alin. (1) are obligația respectării standardelor specifice de calitate precum și a prevederilor legale privind drepturile persoanelor cu dizabilitati admise în centre.

(3) Nerespectarea prevederilor alin. (2) atrage, după caz, răspunderea disciplinară, contravențională sau penală, conform prevederilor legale.

**Art. 47. -** (1) Personalul din centrele publice de zi și rezidențiale pentru copiii și adulții cu dizabilitati beneficiază de un spor de 15% la salariul de bază pentru activitatea desfășurată printr-un contact permanent cu problematica dizabilitatii, precum și de alte sporuri, în condițiile legii.

(2) Personalul de specialitate care își desfășoară activitatea în centrele publice din mediul rural, de zi și rezidențiale pentru copiii și adulții cu handicap, beneficiază și de un spor de 25 % la salariul de bază, precum și de decontarea cheltuielilor de transport dus-întors de la domiciliu, în condițiile legii.

(3) Sumele necesare acordării drepturilor prevăzute la alin. (1) și alin. (2) se asigură din bugetul autorității publice locale sub a cărei autoritate teritorială funcționează centrul respectiv.

## **CAPITOLUL IV DREPTUL LA MUNCA**

### **A. EVALUARE SI ORIENTARE PROFESIONALA**

**Art.48** (1) Orice persoană cu dizabilitati care dorește să se integreze sau să se reintegreze în muncă, are acces la evaluare și orientare profesională, indiferent de vârstă, tipul și forma dizabilitatii, la fel ca toți ceilalți membri ai societatii.

(2) Persoana ce prezinta o dizabilitate are acces la informare și la alegerea activității, conform dorințelor și aptitudinilor sale.

(3) Datele și informațiile personale colectate în cursul procesului de evaluare și orientare profesională sunt confidențiale și pot fi utilizate numai în interesul și cu acordul persoanei în cauză, sau în lipsa discernământului, cu acordul reprezentantului persoanei în cauză.

**Art 49.** În vederea asigurării evaluării și orientării profesionale a persoanelor cu dizabilitati, autoritățile publice locale iau următoarele măsuri specifice:

- a) realizează/diversifică/susține financiar programe privind orientarea profesională a persoanelor cu dizabilitati;
- b) asigură pregătirea și formarea pentru ocupații necesare în domeniul dizabilitatii;
- c) creează cadrul necesar pentru accesul la evaluare și orientare profesională în orice meserie, în funcție de abilitățile persoanelor cu dizabilitati.

**Art.50.**(1) La nivel de orase și municipii se vor înființa comisii independente care să expertizeze capacitatea de muncă și abilitățile fiecărei persoane cu dizabilitati în vederea plasării optime în câmpul muncii.

(2) Aceste comisii vor avea următoarele atribuții:

- a) în baza certificatului de încadrare într-o formă de dizabilitate evaluează abilitățile și capacitatea de muncă;
- b) stabilește tipul muncii pe care o poate presta persoana cu dizabilitati ;
- c) stabilește dacă persoana cu dizabilitati necesită curs de formare profesională;
- d) stabilește durata cursului ;
- e) stabilește durata programului de muncă pe parcursul angajării ;
- f) stabilește dacă persoana cu dizabilitati are nevoie de un angajat de sprijin.
- g) elaborează programe educaționale individualizate sau servicii familiale individualizate bine structurate pentru persoanele cu dizabilitati inapte de muncă, care să răspundă nevoilor persoanei ce rezultă din dizabilitatea ce-o împiedică să desfășoare o muncă ;

(3) Comisiile de expertizare a capacitatii de munca vor functiona sub autoritatea Directiei Generale de Asistenta Sociala si Protectia Copilului.

(4) Comisiile de expertizare a capacitatii de munca pentru persoanele adulte cu dizabilitati vor fi formate din 6 membri, din care : un expert in medicina muncii, un psiholog, un psihopedagog, un medic psihiatru, un asistent social un specialist in terapie ocupationala.

## **B. FORMARE SI RECONVERSIE PROFESIONALA**

**Art.51.** (1) Formarea profesionala a persoanelor cu dizabilitati include toate organismele care pregatesc si conduc direct la o anumita profesie, meserie sau loc de munca sau care asigura calificarea necesara pentru o profesie, functie de cerintele pietii muncii.

(2) Formarea profesionala se va realiza in locuri special amenajate adaptate nevoilor specifice fiecarei persoane cu dizabilitati.

(3) Formarea profesionala se va asigura gratuit prin bugetul statului sau al autoritatilor locale.

**Art.52.**(1) Persoanele cu dizabilitati au dreptul de a beneficia gratuit de diferite forme de reconversie profesionala.

(2) Prin reconversie profesionala a persoanei cu dizabilitati, in contextul prezentei legi, se intelege schimbarea profesiei determinata de schimbari socio-economice, aptitudini vocationale respectiv potentialul real al persoanei cu dizabilitati.

(3) Autoritatile publice creează condițiile și serviciile necesare pentru ca persoana cu dizabilitati să poată alege forma de reconversie profesională în conformitate cu potențialul ei funcțional

## **C. INCADRAREA IN MUNCA**

**Art.53.** Persoanele cu dizabilitati au dreptul :

- a) la munca si la tratament egal la fel ca toti ceilalti membri ai societatii.
- b) de a realiza venituri în conformitate cu legislația muncii si prezenta lege.
- c) de a promova in plan profesional.

**Art.54.**(1) Formele de angajare în muncă a persoanelor cu dizabilitati sunt:

- a) piața liberă a muncii;
- b) domiciliul;
- c) forme protejate.

(2) Formele protejate de angajare în muncă sunt:

- a) loc de muncă protejat;
- b) unitate protejată.

**Art.55.** Prin loc de munca protejat se intelege spațiul adaptat nevoilor persoanei cu dizabilitati format din locul de muncă, grupul social, căile de acces, unde persoana cu dizabilitati angajată își desfășoară activitatea zilnică.

**Art.56.(1)** Prin unitate protejata autorizata se intelege unitatea comerciala înființata de orice persoană fizică sau juridică, de drept public sau privat, în cadrul căreia cel puțin 30% din numărul total de angajați cu contract individual de muncă sunt persoane cu dizabilitati;

(2) Unitățile protejate autorizate pot fi:

- a) cu personalitate juridică;
- b) fără personalitate juridică, cu contabilitate proprie, sub formă de secții, ateliere sau alte structuri din cadrul agenților economici, instituțiilor publice sau din cadrul organizațiilor neguvernamentale precum și cele organizate de persoana cu dizabilitati autorizată, în condițiile legii, să desfășoare activități economice independente.

(3) Unitățile protejate autorizate, beneficiază de următoarele drepturi:

- a) scutire de plata taxelor de autorizare și reautorizare;
- b) scutire de plata impozitului pe profit, cu condiția ca cel puțin 75% din fondul obținut prin scutire să fie reinvestit pentru restructurare sau pentru achiziționarea de echipamente tehnologice, mașini, utilaje, instalații de lucru și/sau amenajarea specială a locurilor de muncă protejate, special organizate, potrivit prevederilor prezentei legi;
- c) scutire de la plata parcarilor mijloacelor de transport pentru unitatile care acorda servicii persoanelor cu dizabilitati;
- d) alte drepturi și facilități ce pot fi acordate de autorități publice locale din fondurile proprii ale acestora.

(4) Autorizarea unităților protejate se face de catre Ministerul Muncii, Solidaritatii Sociale si Familiei, prin agentile judetene in colaborare cu Autoritatea Naționala pentru Persoanele cu Handicap.

**Art. 57. (1)** În cazul în care situația o cere, persoana cu dizabilitati poate beneficia de angajare asistata.

(2) Prin angajare asistata se intelege angajarea persoanei cu dizabilitati impreuna cu o persoana de sprijin, aceasta din urma avand rolul de-a ajuta persoana cu dizabilitati sa-si desfășoare la locul de munca activitatea zilnica.

**Art.58.** Persoanele cu dizabilitati angajate la domiciliu beneficiază din partea angajatorului de transportul la și de la domiciliu al materiilor prime și materialelor pe care le utilizează în activitate, precum și al produselor finite pe care le realizează.

**Art.59.** Autoritatile publice vor lua următoarele măsuri specifice privind încadrarea în munca a persoanelor cu dizabilitati:

- a) Promoveaza conceptul potrivit careia persoana cu dizabilitati încadrată în muncă reprezintă o valoare pentru societate și, în special, pentru comunitatea căreia aparține;
- b) promovează un mediu de muncă deschis, incluziv și accesibil persoanelor cu dizabilitati;
- c) se preocupa de creșterea numărului locurilor de munca pentru persoanele cu dizabilitati;
- d) înființează și susțin complexe de servicii formate din unitati protejate si locuinte protejate;
- e) inițiază și dezvoltă forme de stimulare a angajatorilor în vederea angajării și păstrării în muncă a persoanelor cu dizabilitati;
- f) sprijina unitatile protejate in vederea desfacerii produselor realizate de persoanele cu dizabilitati;
- g) creeaza si susțin servicii sociale cum ar fi consiliere pentru persoana cu dizabilitati și familia acesteia, informare pentru angajatori, angajare asistată;
- h) promovează serviciile de mediere pe piața muncii a persoanelor cu dizabilitati ;

- i) realizează/actualizează permanent baza de date pentru evidențierea ofertei de muncă din rândul persoanelor cu dizabilitati ;
- j) dezvoltă colaborări cu mass – media în vederea creșterii gradului de conștientizare și sensibilizare a comunității cu privire la potențialul, abilitățile și contribuția persoanelor cu dizabilitati la piața muncii;
- k) inițiază și susține campanii de sensibilizare și conștientizare a angajatorilor asupra abilităților persoanelor cu dizabilitati.

**Art 60.(1) Persoanele cu dizabilitati incadrate în muncă beneficiază de următoarele drepturi:**

- a) cursuri de formare și reconversie profesională;
- b) consiliere din partea unui consilier specializat în medierea muncii în perioada de probă și pe parcursul angajării;
- c) o perioadă de probă la angajare, plătită, de cel puțin 45 de zile lucrătoare;
- d) un preaviz plătit, de minimum 30 de zile lucrătoare, acordat la desfacerea contractului individual de muncă din inițiativa angajatorului pentru motive neimputabile acestuia;
- e) un spor de integrare profesională de 10 % la salariul de bază acordat de angajator;
- f) posibilitatea de a lucra mai puțin de 8 ore pe zi, conform programului stabilit de Comisia de evaluare a capacității de muncă;
- g) adaptări rezonabile la locul de muncă.

(2) Finanțarea drepturilor prevăzute la alin. (1) lit. a) și b) se suportă din bugetul asigurărilor pentru șomaj, în condițiile legii.

**Art.61. Prin adaptari rezonabile la locul de munca se înțelege totalitatea modificărilor facute de angajator pentru a facilita exercitarea dreptului la munca a oricărei persoane cu dizabilitati prin :**

- a) modificarea programului de lucru ;
- b) achiziționarea echipamentelor și a dispozitivelor adecvate sau adaptarea celor existente ;
- c) ajustarea sau modificarea procesului și a materialelor de instruire, în raport cu dizabilitatea persoanei în cauză ;
- d) orice alte adaptari pe care nevoile persoanei cu dizabilitati le impun.

**Art 62.(1) Autoritățile și instituțiile publice, persoanele juridice, publice sau private care au cel puțin 50 de angajați au obligația de a angaja persoane cu handicap într-un procent de cel puțin 4% din numărul total de angajați.**

(2) Fac excepție de la prevederile alin. (1) instituțiile publice de apărare națională, ordine publică și siguranță națională.

**Art.63. Se interzice orice tip de discriminare bazată pe dizabilitatea unei persoane în ce privește:**

- a) solicitarea și repartizarea unui loc de muncă,
- b) angajare,
- c) avansare,
- d) disponibilizare,
- e) compensatii,

- f) perfectionare profesionala,
- g) alte drepturi de angajat pe care le are orice alta persoana fara dizabilitati.

**Art.64** Autoritățile și instituțiile publice, persoanele juridice, publice sau private, care nu angajează persoane cu dizabilitati în condițiile art.62 pot opta pentru îndeplinirea uneia dintre următoarele obligații:

- a) de a plăti lunar către bugetul de stat o sumă egală cu salariul minim brut pe țară înmulțit cu numărul de locuri de muncă în care nu au angajat persoane cu dizabilitati;
- b) de a achiziționa produse sau servicii de la unități protejate autorizate, pe bază de parteneriat, în valoare egală cu salariul minim brut pe țară înmulțit cu numărul de locuri de muncă în care nu au angajat persoane cu handicap.

**Art.65.** Monitorizarea și controlul respectării prevederilor art. 62 și art. 64 se face lunar de către Inspecția Muncii și Administrația Locală a Finantelor Publice.

**Art.66.** Angajatorii persoanelor cu handicap beneficiază de următoarele drepturi:

- a) deducerea din impozitul pe profit a sumelor aferente adaptării locurilor de muncă protejate și achiziționării utilajelor și echipamentelor utilizate în procesul de producție de către persoana cu dizabilitati;
- b) deducerea din impozitul pe profit a cheltuielilor cu transportul dus intors al persoanelor cu dizabilitati intre domiciliu si locul de muncă, precum și a cheltuielilor cu transportul materiilor prime și a produselor finite la și de la domiciliul persoanei cu dizabilitati angajată pentru muncă la domiciliu;
- c) decontarea din bugetul asigurărilor pentru șomaj a cheltuielilor specifice de pregătire, formare și reconversie profesională a persoanelor cu dizabilitati;
- d) o subvenție de la stat, în condițiile Legii nr. 76/2002 privind sistemul asigurărilor pentru șomaj și stimularea ocupării forței de muncă.

## **CAPITOLUL V**

### **DREPTUL LA PROTECTIE SOCIALA**

**Art.67.** Orice persoana cu dizabilitati beneficiaza de toate măsurile de protecție socială, indiferent de tipul dizabilitati.

**Art.68.(1)** In baza certificatului de incadrare intr-o forma de dizabilitate,persoana cu dizabilitati isi intra in drepturi de la data emiterii certificatului.

(2) Pentru obtinerea drepturilor prevazute de prezenta lege, persoana cu dizabilitati sau reprezentantul sau legal vor prezenta autoritatii administrative locale competente dosarul administrativ, care va contine :

- cerere tip
- copie dupa certificatul de incadrare intr-o forma de dizabilitate
- copie dupa certificatul de nastere
- copie dupa buletin sau carte de identitate, unde este cazul

#### **A. DREPTUL LA AJUTOR SOCIAL BANESC**

**Art.69.** Persoanele cu dizabilitati grave si accentuate au dreptul in baza Certificatului de incadrare intr-o forma de dizabilitate la ajutor social banesc.

**Art.70.** Cuantumul ajutorului social banesc va reprezenta echivalentul unui salariu mediu pe economie, pentru persoanele cu dizabilitati care nu au nici o alta sursa de venit.

**Art.71.** Pentru persoanele cu dizabilitati care au alte surse de venit legale, cuantumul ajutorului social banesc il va constitui diferenta pana la un salariu mediu pe economie.

**Art.72.** Nu beneficiaza de prevederile art.70 si art.71 persoanele cu dizabilitati care sunt ingrijite sau protejate in centre rezidentiale publice sau private finantate de la bugetul de stat, cu exceptia centrelor de tip respiro.

**Art.73.** Copiii cu dizabilitati, indiferent de forma si tipul dizabilitatii beneficiaza lunar de alocatie de stat, in conditiile si in cuantumul prevazute de lege, majorat cu 100%.

**Art.74.** Ajutorul social banesc se va asigura prin bugetul de stat si va fi gestionat de catre Autoritatea Nationala pentru Persoanele cu Handicap.

## **B. DREPTUL LA TRANSPORT GRATUIT**

**Art. 75. (1)** Persoanele cu dizabilitati precum si insotitorii, asistentii personali si asistentii personali profesioniști ai acestora beneficiază de gratuitate la transportul urban cu mijloace de transport în comun de suprafață, cu trenul precum și cu metroul, adaptate nevoilor persoanelor cu dizabilitati.

**Art. 76.** Serviciile prevazute la art.75 se acordă la locul în care persoana cu dizabilități se găsește indiferent daca aceasta are sau nu domiciliul in localitatea respectiva.

**Art.77.** Persoanele cu dizabilitati beneficiază de gratuitatea transportului interurban, la alegere, cu tren de persoane, clasa a II-a, cu autobuzele sau cu navele pentru transport fluvial, în limita a 12 călătorii dus – întors pe an.

**Art.78.** Costurile pentru gratuitatea transportului urban a persoanelor cu dizabilitati se asigură din bugetul consiliilor locale, iar costurile pentru transportul interurban se asigura de la bugetul de stat.

## **C.DREPTUL LA INSOTITOR**

**Art.79.** Au dreptul la insotitor persoanele:

- a) cu dizabilitati auditive accentuate ;
- b) cu dizabilitati vizuale accentuate ;
- c) cu dizabilitati grave indiferent de dizabilitate ;
- d) cu dizabilitati grave internate in spital, pe o perioada determinată, cu permisiunea medicului.

**Art.80.** Prin insotitor intelegem acea persoană care insoteste sau acordă diferite servicii, la solicitarea persoanei cu dizabilitati.

**Art.81** Persoana cu dizabilitati care beneficiaza de insotitor va primi pentru plata acestuia o indemnizatie lunara echivalenta cu salariul minim net pe economie.

## **D.DREPTUL LA ASISTENT PERSONAL**

**Art.82** Persoana cu dizabilitati grave are dreptul la un asistent personal, în baza certificatului de încadrare într-o forma de dizabilitate.

**Art.83 (1)**Asistentul personal este persoana care supraveghează, acordă asistență și îngrijire copilului sau adultului cu dizabilitati grave.

(2) Pot avea calitatea de asistent personal parintii, reprezentantii legali, rudele sau afinii până la gradul al IV-lea inclusiv sau orice alta persoana care indeplineste una din urmatoarele conditii:

- a) are vârsta minimă de 18 ani împliniți;
- b) nu a fost condamnată pentru săvârșirea unei infracțiuni care ar face-o incompatibilă cu exercitarea ocupației de asistent personal;
- c) are capacitate deplină de exercițiu;
- d) are o stare de sănătate corespunzătoare, atestată de medicul de familie sau pe baza unui examen medical de specialitate;
- e) a absolvit cel puțin cursurile învățământului general obligatoriu;

(3) Contractul individual de muncă al asistentului personal se încheie cu primăria localității de domiciliu sau reședință a persoanei cu dizabilitati grave, după caz, conform Codului Muncii.

(4) Contractul individual de muncă se întocmește în 3 exemplare, câte unul pentru fiecare parte contractantă, iar cel de al treilea exemplar se transmite Direcției Generale de Asistență Socială și Protecția Copilului, în termen de 5 zile de la încheierea acestuia.

(5) Angajatorul se va ocupa de instruirea prealabilă a asistentului personal și va organiza anual cursuri de instruire.

(6) Nu pot deține calitatea de asistent personal persoanele care beneficiază de concediu pentru creșterea copilului în vârstă de până la 2 ani, sau, în cazul copilului cu handicap, de până la 3 ani.

**Art.84. (1)**Asistentul personal are următoarele drepturi:

- a) angajare cu carte de munca, pe perioada determinată sau nedeterminată, cu un salariu lunar echivalent salariului mediu pe economie, fara alte sporuri;
- b) program de lucru care să nu depășească în medie 8 ore pe zi și 40 de ore pe săptămână;
- c) concediu anual de odihnă, potrivit dispozițiilor legale aplicabile personalului încadrat în instituții publice;
- d) transport urban gratuit;
- e) gratuitatea transportului interurban, la alegere, cu tren de persoane, clasa a II-a, cu autobuzele sau cu navele pentru transport fluvial, în limita a 12 călătorii dus – întors pe an atunci când călătorește împreună cu persoana cu dizabilitati sau este în interesul persoanei cu dizabilitati

(2) Costurile pentru gratuitatea transportului urban prevazute la alin.(1) lit. f) se asigură din bugetul consiliilor locale, iar costurile pentru transportul interurban prevazute la alin. (1) lit. g) se asigura de la bugetul de stat.

(3) Pe perioada concediului de odihnă, angajatorul are obligația de a asigura persoanei cu dizabilitati un înlocuitor al asistentului personal, inclusiv în cazul în care asistentul personal este rudă sau afin până la gradul al IV-lea a acesteia.

**Art.85. (1)Asistentul personal are următoarele obligații principale:**

- a)** să participe la instructajul anual organizat de angajator;
- b)** să-si asume sub semnatura responsabilitatea de a realiza integral planul de recuperare prevazut de Comisia de Diagnostic si Evaluare, pentru copilul cu dizabilitati grave, respectiv planul individual de servicii al persoanei adulte cu dizabilitati grave;
- c)** să trateze cu respect, bună-credință și înțelegere persoana cu dizabilitati grave și să nu abuzeze fizic, psihic sau moral de starea acestuia;
- d)** să aducă imediat la cunoștința angajatorului orice modificare survenită în starea fizică, psihică sau socială a persoanei cu dizabilitati grave

**Art.86. (1) In cazul decesului persoanei cu dizabilitati contractul individual de muncă al asistentului personal va înceta de drept, incepand cu urmatoarea luna calendaristica.**

(2) Contractul individual de muncă se suspendă pe perioada în care asistentul personal nu are în îngrijire persoana cu dizabilitati grave, precum și în alte cazuri prevăzute de lege.

(3) Autoritățile publice locale au obligația să prevadă în bugetul local sumele necesare din care se suportă salarizarea precum și celelalte drepturi cuvenite asistentului personal, potrivit legii.

(4) Serviciul public de asistență socială dispune efectuarea de controale periodice asupra activității asistenților personali și prezintă semestrial un raport consiliului local.

(5) Neîndeplinirea sau îndeplinirea necorespunzătoare de către asistentul personal a obligațiilor prevăzute de dispozițiile legale în sarcina lui, precum și a celor prevăzute în contractul individual de muncă, atrag răspunderea disciplinară, civilă sau, după caz, penală, a acestuia, în condițiile legii.

**Art.87. (1) Persoana adultă cu dizabilitati grave poate opta pentru asistent personal sau însoțitor.**

(2) Părinții sau reprezentanții legali ai copilului cu dizabilitati grave si accentuate pot opta între asistent personal și primirea unei indemnizații lunare.

(3) Opțiunea pentru asistent personal se exprimă prin cerere adresată Direcției Generale pentru Asistență Socială și Protecția Copilului.

(4) Opțiunea persoanei cu dizabilitati va fi comunicată angajatorului de către Direcțiile Generale de Asistență Socială și Protecția Copilului în termen de 5 zile de la exprimarea acesteia.

**Art.88.** (1) Indemnizația lunară prevăzută la art. 87 alin. (2) este echivalenta cu salariul net al asistentului social cu studii medii din unitățile de asistență socială din sectorul bugetar, altele decât cele clinice.

(2) Plata indemnizației lunare se asigură de către primăriile în a căror rază teritorială își are domiciliul sau reședința persoana cu dizabilitati grave.

(3) Nu pot beneficia de indemnizația lunară părinții sau reprezentanții legali ai copilului sau adultului cu dizabilitati grave care se află în internate gratuite sau centre de plasament aferente unităților sau instituțiilor de învățământ special, în centre rezidențiale publice cu excepția centrului de tip respiro sau în alte tipuri de instituții publice cu caracter social în care se asigură întreținere completă din partea autorității administrației publice.

**Art.89.** Angajatorul asistentilor personali are urmatoarele obligații:

- a. de a angaja și salariza asistentul personal al persoanei cu dizabilitati grave, în condițiile legii;
- b. de a asigura plata indemnizației lunare, în cazul în care persoana cu dizabilitati grave/reprezentantul legal a optat pentru aceasta, în condițiile legii.

## **E. DREPTUL LA ASISTENT PERSONAL PROFESIONIST**

**Art.90** Asistentul personal profesionist este persoana fizică atestată care asigură la domiciliul său îngrijirea și protecția persoanei cu dizabilitati grave sau accentuate care nu dispune de spațiu de locuit, realizează sau nu realizează venituri.

**Art.91** (1) Pentru fiecare persoană cu dizabilitati grave sau accentuate aflată în îngrijirea și protecția asistentului personal profesionist se acordă sumele necesare acoperirii cheltuielilor lunare de hrană, echipament, cazarmament, materiale igienico – sanitare, precum și sumele aferente acoperirii cheltuielilor de locuit.

(2) Sumele prevăzute la alin. (1) se suportă din bugetul consiliului județean, respectiv al consiliului local pe a cărui rază teritorială își are domiciliul sau reședința asistentul personal profesionist.

**Art.92** – Pe perioada îngrijirii și protecției persoanelor cu dizabilitati grave sau accentuate, asistentul personal profesionist beneficiază de următoarele drepturi:

- a) un salariu echivalent cu salariul mediu pe economie, fara alte sporuri;
- b) cursuri de formare profesionala in cadrul Directiei Generale de Asistenta Sociala si Protectia Copilului ;
- c) consiliere și sprijin din partea specialiștilor de la Direcția Generală de Asistență Asocială și Protecția Copilului, în vederea îndeplinirii obligațiilor ce îi revin cu privire la îngrijirea și protecția persoanei adulte cu dizabilitati grave sau accentuate;
- d) decontarea cheltuielilor de transport și cazare, în cazul în care deplasarea se face în interesul persoanei adulte cu dizabilitati grave sau accentuat;
- e) transport urban gratuit, în condițiile art. transport.

**Art. 93.** (1) Condițiile de obținere a atestatului, procedurile de atestare și statutul asistentului personal profesionist se reglementează prin hotărârea Direcției Generale de Asistență Socială și Protecția Copilului ;

(2) Contractul de muncă al asistentului personal profesionist se încheie de către Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului sau de către furnizorii de servicii sociale privați, acreditați în condițiile legii.

(3) Sumele necesare acoperirii cheltuielilor prevăzute la art. 91 alin (1), suportate de furnizorii de servicii sociale privați acreditați se restituie acestora la cerere, de către Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului, pe baza documentelor justificative, în termen de 15 zile de la data depunerii cererii.

**Art.94.** (1) Îngrijirea și protecția persoanelor adulte cu dizabilitati grave sau accentuate de către asistentul personal profesionist se face la recomandarea Direcției Generale de Asistență Socială și Protecția Copilului.

(2) Se va avea în vedere opinia persoanei cu dizabilitati sau a reprezentantului sau legal în luarea deciziei referitoare la stabilirea asistentului personal profesionist.

(3) Monitorizarea și controlul activității de îngrijire și protecție a persoanelor adulte cu dizabilitati grave și accentuate de către asistentul personal profesionist se face de Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului și de către furnizorii de servicii sociale privați, acreditați în condițiile legii .

**Art.95.** Asistentul personal profesionist are următoarele obligații principale:

a) să absolva cursurile de formare și să obțină un atestat profesional;

b) să-și asume sub semnatura responsabilitatea de a realiza integral planul de recuperare prevăzut de Comisia de Diagnostic și Evaluare, pentru copilul cu dizabilitati grave, respectiv planul individual de servicii al persoanei adulte cu dizabilitati grave;

c) să presteze pentru persoana cu dizabilitati grave sau accentuate toate activitățile și serviciile prevăzute în contractul individual de muncă, în fișa postului și în planul individual de servicii;

d) să trateze cu respect, bună-credință și înțelegere persoana cu dizabilitati grave sau accentuate și să nu abuzeze fizic, psihic sau moral de starea acestuia;

e) să aducă imediat la cunoștința angajatorului orice modificare survenită în starea fizică, psihică sau socială a persoanei cu dizabilitati grave

**Art.96.** Neîndeplinirea sau îndeplinirea necorespunzătoare de către asistentul personal profesionist a obligațiilor prevăzute de dispozițiile legale în sarcina acestuia, precum și a celor prevăzute în contractul individual de muncă, atrage răspunderea disciplinară, civilă sau, după caz, penală, a asistentului personal profesionist, în condițiile legii.

## **F. ASIGURARE DE SANATATE**

**Art.97.** Persoanele cu dizabilitati care nu realizează venituri din muncă, pensie sau alte surse legale, aflate în îngrijirea familiei, în instituțiile de asistență socială cât și în alte unități, beneficiază de asigurare de sănătate, fără plata contribuției.

**Art.98.** Persoanele cu dizabilitati asigurate au dreptul, conform legii, la un pachet de servicii de bază care cuprinde servicii medicale, servicii de îngrijire a sănătății, medicamente, materiale sanitare, dispozitive medicale și alte servicii și produse la care au dreptul asigurații și care se suportă din fondul național unic de asigurări sociale de sănătate, în condițiile contractului – cadru.

## **G. ASISTENTA MEDICALA**

**Art.99.** În vederea asigurării asistenței de recuperare/reabilitare, persoanele cu dizabilitati au dreptul la:

a) dispozitive de protezare în domeniul ORL, dispozitive pentru protezare stomii, dispozitive pentru incontinență urinară, proteze pentru membrul inferior, proteze pentru membrul superior, dispozitive de mers/deplasare, orteze, încălțăminte ortopedică, dispozitive pentru dizabilitati vizuale, implanturi cardiace, dispozitive de adaptare a autovehiculelor și materiale igienico-sanitare pentru persoanele cu incontinență urinară, suportate integral din fondul național unic de asigurări sociale de sănătate și gestionate de casele de asigurări de sănătate de care asiguratul aparține.

b) gratuitate la serviciile de cazare și masă pentru însoțitorul copilului cu dizabilitati grave sau accentuate sau al adultului cu dizabilitati grave și accentuat în spital, sanatorii, și stațiuni balneare la recomandarea medicului specialist, asigurata din Fondul național unic de asigurări sociale de sănătate ;

c) un bilet gratuit de tratament balnear, în cursul unui an, pe baza programului individual de reabilitare și integrare socială și a recomandării medicului specialist, suportat din bugetul de stat.

**Art. 100.** (1) Persoana care are în îngrijire, supraveghere și întreținere un copil cu dizabilitati beneficiază de următoarele drepturi:

- a) concediu plătit pentru îngrijirea copilului cu dizabilitati până la împlinirea de către acesta a vârstei de 3 ani;
- b) concedii medicale pentru îngrijirea copilului cu dizabilitati care necesită internare, tratament ambulatoriu sau la domiciliu, pentru afecțiuni intercurente, până la împlinirea de către copil a vârstei de 18 ani.

2) Sumele cuvenite drepturilor prevăzute la lit. a) și b) se suportă din bugetul de stat, respectiv din bugetul fondului național unic de asigurări sociale de sănătate.

**Art.101.** Pentru protecția sănătății fizice și mentale a persoanelor cu dizabilitati, autoritățile publice iau următoarele măsuri specifice:

- a) includ nevoile persoanelor cu dizabilitati și ale familiilor acestora în toate politicile, strategiile și programele de dezvoltare regionale, județene sau locale, precum și în programele guvernamentale de ocrotire a sănătății;
- b) creează condiții de disponibilitate, respectiv de transport, infrastructură, rețele de comunicare, a serviciilor medicale și socio-medice;
- c) înființează și susțin centre de reabilitare, specializate pe tipuri de dizabilitati;
- d) creează condiții pentru asigurarea tehnologiei asistive și de acces;
- e) dezvoltă programe de prevenire a apariției dizabilitati;

- f) sprijină accesul la tratamentul balnear și de recuperare.

## **H. PRIORITATE LA OBTINEREA UNEI LOCUINTE SOCIALE**

**Art.102.(1)** Persoanele cu dizabilitati precum si reprezentantii legali ai acestora pe perioada în care au în întreținere un copil sau adult cu dizabilitati, au prioritate la obținerea unei locuințe sociale din fondul locativ al statului sau al administratiei publice locale.

(2) Persoanele cu dizabilitati precum si reprezentantii legali ai acestora pe perioada în care au în întreținere un copil sau adult cu dizabilitati, au dreptul la acordarea unei camere de locuit, suplimentar fata de normele minimale de locuit prevazute de lege, pe baza contractelor de inchiriere pentru locuintele sociale din fondul locativ al statului sau al administratiei publice locale.

(3) Persoanele cu dizabilitati precum si reprezentantii legali ai acestora pe perioada în care au în întreținere un copil sau adult cu dizabilitati vor beneficia de stabilirea unei chirii la tariful minim prevazut de lege.

(4) Persoanele cu dizabilitati precum si reprezentantii legali ai acestora aflati in casele nationalizate retrocedate fostilor proprietari, vor beneficia de prelungirea contractelor de inchiriere pana la obtinerea/repartizarea unei locuinte corespunzatoare din fondul de stat .Cuantumul chiriei fiind de 20% din venitul obtinut legal de catre beneficiar.

## **I.PRIORITATE LA CUMPARAREA UNEI LOCUINTE**

**Art. 103.** Persoanele cu dizabilitati precum si reprezentantii legali ai acestora pe perioada în care au în întreținere un copil sau adult cu dizabilitati au prioritate la cumpararea, la nivelurile inferioare, a unei locuinte din domeniului public sau privat.

## **J.DREPTUL LA LOCUINTE PROTEJATE**

**Art.104.** Persoanele cu dizabilitati a caror autonomie personala nu le permite independenta, fara un spatiu locativ propriu, aflate in imposibilitatea de a beneficia de ingrijirea unei persoane apte au dreptul la o locuinta protejata.

**Art.105.** Prin locuinta protejata intelegem un spatiu locativ in care traiesc intre 2 si 6 persoane cu dizabilitati, in ingrijirea permanenta a unor parinti sociali.

**Art.106.** Prin parinti sociali intelegem persoanele atestate pentru ingrijirea permanenta a persoanelor cu dizabilitati in locuinte protejate.

**Art. 107.** Autoritatile publice vor sprijini investitorii sociali in efortul de a construi aceste locuinte precum si in efortul de a sustine functionarea locuintelor protejate.

**Art.108.** Investitorii sociali, în contextul alin.4 sunt persoane fizice si/sau juridice, publice sau private, care se implica în construirea si/sau sustinerea locuintelor protejate.

#### **K.DREPTUL LA ASISTENTA JURIDICA**

**Art.109.** Persoanele cu dizabilitati beneficiaza de asistenta juridica gratuita.

**Art.110.** Persoanele cu dizabilitati beneficiază de protecție împotriva neglijării și abuzului, indiferent de locul unde acestea se află.

**Art.111.** În cazul în care persoana cu dizabilitati, indiferent de vârstă, este în imposibilitatea totală sau parțială de a-și administra bunurile personale, aceasta beneficiază de protecție juridică sub forma curatelei sau tutelei și de asistență juridică.

**Art.112.** Odată cu preluarea tutelei, tutorele are obligația de a face un inventar al tuturor bunurilor mobile și imobile și de a le pune la dispoziția organelor de control ori de câte ori acestea o cer.

**Art. 113.(1)** În cazul în care persoana cu handicap nu are rude sau persoane care să accepte tutela, instanța judecătorească va putea numi ca tutore autoritatea publică locală sau, după caz, persoana juridică privată care asigură protecția și îngrijirea persoanei cu handicap.

(2) În condițiile alin. 1 monitorizarea respectării obligațiilor care revin tutorelui persoanei cu dizabilitati este asigurată de autoritatea tutelară din unitatea teritorială în raza căreia își are domiciliul sau reședința persoana cu handicap.

**Art.114. (1)** Persoana cu dizabilitati care se adreseaza instantelor de judecata pe probleme de discriminare legate de dizabilitate, are dreptul la asistenta juridica din oficiu.

(2) Onorariile aparatorilor sunt suportate din fondurile Ministerului Muncii, Solidarității Sociale și Familiei.

**Art.115.** ONG-urile de profil au dreptul să sesizeze instanța de judecată în numele persoanei cu dizabilitati care a suferit discriminare în raport cu legile naționale și să o sprijine pe parcursul demersurilor procesuale.

**Art.116.** Instanța poate să dispună ca dezbaterile să se facă în ședință secretă, dacă dezbaterile publice ar putea vătăma persoana cu dizabilitati.

**Art.117.** Persoana cu dizabilitati poate refuza prezenta la interogator, prevederile art. 225 din Codul de procedura civilă nefiind aplicabile

**Art.118.** Se vor înființa complete de judecată specializate în judecarea problemelor complexe legate de discriminarea persoanelor cu dizabilitati.

**Art.119.** ONG-urile de profil pot asista persoanele cu dizabilități în orice demersuri pentru obținerea drepturilor prevăzute de legislația în vigoare și pot sesiza, în numele persoanelor cu dizabilități, orice persoană juridică și orice autoritate administrativă cu privire la încălcarea drepturilor acestor persoane.

#### **L. DREPTUL LA FACILITATI FISCALE**

**Art.120. (1) Persoanele cu dizabilitati beneficiază de următoarele facilități fiscale:**

- a) scutire de impozit pe salariu;
- b) scutire de la plata impozitului pe clădire și teren;
- c) scutire de la plata taxei asupra mijloacelor mecanice de transport;
- d) scutire de plata taxei pentru parcare mijloacelor de transport personale.
- e) scutire de la plata succesiunilor
- f) scutire de la plata impozitului privind transferul de proprietate-bunuri mobile si imobile
- g) scutire de la plata impozitelor aparatelor medicale provenite din import
- h) scutirea de la plata taxelor vamale pentru introducerea în țară, o dată la 8 ani, la alegere, pentru motociclete, motorete sau autoturisme, adaptate special pentru transportul persoanelor cu dizabilitati, pentru folosință proprie;
- i) scutirea de la plata taxelor de abonament radio-tv pentru adulții cu dizabilitati grave si accentuate precum si pentru persoanele care au in intretinere persoane cu dizabilitati, detinători de aparate radio si de televizoare;
- j) prioritate la instalarea postului telefonic si scutirea de la plata taxelor de instalare si de transfer al abonamentului telefonic, precum si gratuitate in limita a 400 de impulsuri pentru persoanele cu dizabilitati grave si accentuate, cât si pentru familiile acestora, dacă au domiciliul comun;

(2) Persoanele adulte cu dizabilitati precum si familia sau persoana care are în îngrijire copii cu dizabilitati beneficiază de credit cu dobândă subvenționată de la bugetul de stat, pentru adaptarea unei locuințe conform nevoilor individuale de acces si de trai.

## **M.DREPTUL LA CULTURA, SPORT SI TURISM**

**Art.121. În vederea asigurării accesului persoanelor cu dizabilitati la cultură, sport și turism, autoritățile publice locale iau următoarele măsuri specifice:**

- a) faciliteaza participarea persoanelor cu dizabilitati și ale familiilor acestora la manifestări culturale, sportive, turistice prin accesibilizarea si adaptarea spatiilor unde se desfasoara aceste manifestari ;
- b) organizează, în colaborare sau parteneriat cu persoane juridice, publice sau private, manifestări și activități culturale, sportive, de petrecere a timpului liber pentru persoanele cu dizabilitati;
- c) asigură condiții pentru practicarea sportului de către persoanele cu dizabilitati;
- d) sprijină activitatea organizațiilor sportive ale persoanelor cu dizabilitati.

**Art.122. Copiii și adulții cu dizabilitati, asistenții personali ai copiilor sau ai adulților cu dizabilitati precum și asistenții personali profesioniști care îi însoțesc beneficiază de gratuitate la biletele de intrare la spectacole, muzee, stranduri, terenuri de sport, manifestări artistice și sportive.**

**Art.123. Sumele aferente dreptului prevăzut la art.122 se suportă din bugetul de stat, prin bugetul Ministerului Culturii și Cultelor sau, după caz, din bugetul autorităților publice locale.**

## **CAPITOLUL VI**

### **ADAPTARI PUBLICE**

**Art.124. Clădirile publice și căile de acces, clădirile de locuit construite din fonduri publice, mijloacele de transport în comun și stațiile acestora, spațiile de parcare, străzile și drumurile publice, intersecțiile, telefoanele publice, mediul informațional si oricare alta institutie publica si privata vor fi adaptate cu**

respectarea normativului în domeniu, astfel încât să permită accesul neîngrădit al persoanelor cu handicap .

**Art.125. (1)** Prin institutie din sectorul public si privat se intelege :

- a) hotel, motel, camping, sau orice alt loc de campare ;
- b) restaurant, bar sau oricare alta locatie ce serveste mâncare si bautura;
- c) cinematograful, teatru, sala de concerte, stadion, expozitie sau orice alta locatie in care se desfasoara evenimente publice ;
- d) institutie de invatamant (gradinita, scoala, liceu, centru de zi, universitate si orice alta institutie de instruire si educare), amfiteatru, sala de lectura, biblioteca, sala de conferinte, club ;
- e) fabrica, uzina ;
- f) spatiu comercial, sau alte spatii de vanzare sau inchiriere ;
- g) curatatorie, spalatorie, salon de frumuseti, frizerie, banca, agentie de calatorie, pompe funebre, benzinarie, birou de avocati sau contabile, farmacie, birou de asigurari, cabinet de asistenta medicala, spital, sau alte cladiri unde se ofera servicii publice ;
- h) port, aeroport, autogara, statie CFR, statie de metrou sau alte statii folosite pentru transportul public ;
- i) muzeu, librerie, galerie sau alt spatiu public de expunere ;
- j) discoteca, strand, parc, zoo, parcuri de distractie sau alt loc de recreere ;
- k) cresa, scoala elementara, liceu, scoli private sau alte locuri de educatie;
- l) centru de zi, azil de batrani, adaposturi pentru oamenii strazii, agentie de adoptie, sau alte locatii unde se desfasoara servicii sociale ;
- m) sala de gimnastica, fitness, bazine de inot si alte spatii de intretinere si recreere.
- n) institutiile administratiei publice : primarii, prefecturi, ministere, agentii nationale, presedintie, guvern, parlament, regii autonome
- o) biserica, manastiri, catedrale,
- p) tribunal, curti de apel, parchete
- q) sediu de partide, sediu bancar, sediu politie, sediu vamale, posta si telecomunicatii,
- r) parcare supra si subterane, parkinguri, pietele publice si agroalimentare
- s) toalete/ wc-uri publice altele decat cele ecologice
- t) statii de autobuze, tramvai, taximetre
- u) locuri si trasee turistice ce permit accesul in conditii de siguranta a persoanelor cu fotoliu rulant
- v) orice alte institutii accesibile publicului larg.

(2) Clădirile de patrimoniu și cele istorice se vor adapta, cu respectarea caracteristicilor arhitectonice, conform normativului în domeniu.

**Art. 126.** Costurile lucrărilor de adaptare vor fi suportate din bugetele ministerelor, ale celorlalte autorități ale administrației publice centrale, din bugetele autorităților publice județene sau locale, precum și din venituri proprii, după caz.

**Art. 127.(1)** Autoritățile prevăzute de lege vor elibera autorizația de construcție pentru clădirile publice numai în condițiile respectării normativului prevăzut la art. 124.

(2) De la prevederea menționată în alin. (1) fac excepție construcțiile personale și anexele acestora, precum și clădirile de interes militar.

**Art.128.** Autoritățile publice locale includ reprezentanți ai Autorității Naționale pentru Persoanele cu Handicap și ai organizațiilor neguvernamentale ale persoanelor cu dizabilitati în comisiile de recepție a lucrărilor de construcție sau de adaptare a mediului fizic.

**Art. 129.(1)** Până la data de 31 decembrie 2007 toate mijloacele de transport în comun aflate în circulație vor fi adaptate accesului neîngrădit al persoanelor cu handicap.

(2) Până la data de 31 decembrie 2007 toate stațiile mijloacelor de transport în comun vor fi adaptate pentru a permite accesul neîngrădit al persoanelor cu handicap, în conformitate cu prevederile normativului menționat la art.124.

**Art. 130. (1)** În spațiile de parcare de pe lângă clădirile publice precum și în cele organizate, vor fi adaptate, rezervate și semnalizate prin semnul internațional cel puțin 4% din numărul total al locurilor de parcare, dar nu mai puțin de două locuri, pentru parcare gratuită a mijloacelor de transport pentru persoanele cu dizabilitati, în conformitate cu prevederile normativului menționat la art.124.

(2) Sumele aferente dreptului prevăzut la alin. (1) se suportă din bugetul propriu al administratorului spațiului de parcare și din amenzile obținute privind parcare pe locurile destinate persoanelor cu dizabilitati.

(3) Persoanele cu dizabilitati beneficiază de un card legitimație pentru locurile gratuite de parcare. Autovehicolul care transportă o persoană cu dizabilitati, posesoare de card, beneficiază de parcare gratuită.

(4) Cardul legitimație va fi eliberat de Autoritatea Nationala a Persoanelor cu Handicap, prin agentiiile locale.

(5) Constituie contravenție parcare pe locurile de parcare adaptate, rezervate și semnalizate prin semnul internațional pentru persoane cu dizabilitati. Fapta este constatată de agenții de circulație sau personalul de control cu atribuții în acest sens.

**Art. 131.** În spațiile de parcare ale domeniului public și cât mai aproape de domiciliu, administratorul acestora repartizează locuri de parcare gratuită persoanelor cu dizabilitati care au solicitat și au nevoie de astfel de parcare.

**Art. 132.** Până la data de 31 decembrie 2007 autoritățile publice locale competente au obligația de a adapta pasajele pietonale de pe străzile și drumurile publice în conformitate cu normativul menționat la art. 125.

**Art. 133. (1)** Până la data de 31 decembrie 2007 autoritățile publice locale au obligația de a monta la trecerile de pietoni, sisteme de semnalizare sonoră și vizuală, în vederea realizării accesului persoanelor cu dizabilitati vizuale și auditive.

(2) Până la data de 31 decembrie 2007 autoritățile publice locale au obligația de a monta panouri de afișaj corespunzătoare nevoilor persoanelor cu dizabilitati vizuale și auditive, în mijloacele de transport

public și pe drumurile publice.

**Art. 134.** La o baterie de telefoane publice, cel puțin o cabină va fi adaptată în conformitate cu prevederile normativului menționat la art. 124.

**Art. 135.** Până la data de 31 decembrie 2007, hotelurile vor dispune de cel puțin o cameră adaptată pentru găzduirea unei persoane cu dizabilitati care utilizează fotoliul rulant.

**Art. 136.** Câinele ghid care însoțește persoana cu dizabilitati grave va purta o inscripție specială distinctă cu însemnele persoanei cu dizabilitati și are acces liber și gratuit în toate locurile publice și în mijloacele de transport în comun.

**Art. 137. (1)** Autoritățile și instituțiile centrale și locale, publice sau private asigură, pentru relațiile directe cu persoanele cu dizabilitati auditive sau cu surdo-cecitate, interpreți autorizați ai limbajului mimico-gestual sau ai limbajului specific al persoanei cu surdo-cecitate.

**(2)** Autorizarea interpretilor se va face prin ordin comun al ministrului educației și cercetării și al ministrului muncii, solidarității sociale și familiei, la propunerea Autorității Naționale pentru Persoanele cu Handicap, cu consultarea Asociației Naționale a Surzilor din România.

**Art. 138.** Până la data de 31 decembrie 2007, autoritățile publice iau măsuri pentru accesibilizarea paginilor de internet proprii în vederea îmbunătățirii accesării documentelor electronice de către persoanele cu dizabilitati vizuale și mentale.

**Art. 139.** Până la data de 31 decembrie 2007 autoritățile publice locale iau măsuri pentru utilizarea pictogramelor în toate serviciile publice;

**Art. 140.** Până la data de 31 decembrie 2007 posturile de televiziune publice au obligația să subtitreze și să interpreteze în limbaj mimico-gestual cel puțin o emisiune pe zi de știri și de interes public.

**Art. 141.** În vederea asigurării accesului persoanelor cu dizabilitati la mediul fizic și informațional, autoritățile publice iau următoarele măsuri specifice:

- a) sprijină cercetarea, dezvoltarea și producția de noi tehnologii de informare și comunicare și tehnologii asistive;
- b) recomandă introducerea în pregătirea inițială a studenților a unor cursuri referitoare la diversitatea persoanelor cu dizabilitati și a nevoilor acestora precum și la diversificarea modalităților de realizare a accesibilității;
- c) facilitează accesul persoanelor cu dizabilitati la noile tehnologii;
- d) asigură accesibilizarea informațiilor publice pentru persoane cu dizabilitati;
- e) asigură interpreți autorizați ai limbajului mimico - gestual și ai limbajului specific persoanelor cu surdo - cecitate;
- f) proiectează și derulează, în colaborare sau parteneriat cu persoanele juridice, publice sau private, programe de accesibilizare sau de conștientizare asupra importanței acesteia.

**(2)** Persoanele cu dizabilitati, familiile, reprezentanții legali au dreptul la toate informațiile referitoare la diagnosticul medical și de recuperare/reabilitare, la serviciile și programele disponibile, în toate stadiile acestora.

(3) Familia care are in componenta o persoana cu dizabilitati in fotoliu rulant sau greu deplasabila beneficiaza de locuri de veci in cimitirele locale situate in zone care sa permita acestor persoane cu dizabilitati accesul fara dificultati la mormantul familiei.

## **CAPITOLUL VII**

### **PROTECTIA PERSOANEI CU DIZABILITATI IMPOTRIVA DISCRIMINARII, HARTUIRII SI VICTIMIZARII**

**Art.142.** Fiecare persoana cu dizabilitati are drepturi si sanse egale cu ceilalti membri ai societatii, prin eliminarea tuturor barierele care exclud sau limiteaza participarea sociala.

**Art.143.(1)** Se interzice discriminarea pe baza de dizabilitate. Aceasta include : discriminarea directa sau indirecta, nerealizarea de adaptari rezonabile, hartuirea sau victimizarea prin orice mijloace.

(2) Prin **discriminare directa** se intelege orice deosebire, excludere, restrictie sau preferinta bazata pe dizabilitatea persoanei, care are ca scop sau efect restrangerea ori inlaturarea recunoasterii, folosintei sau exercitarii, in conditii de egalitate, a drepturilor omului si a libertatilor fundamentale ori a drepturilor recunoscute de lege . Constituie discriminare directa si tratamentul mai putin favorabil decat este, a fost sau ar fi tratata o alta persoana intr-o situatie comparabila.

(3) Prin **discriminare indirecta** se intelege utilizarea unei prevederi, a unui criteriu, sau a unei practici aparent neutre care ar crea persoanelor cu o anumita dizabilitate un dezavantaj comparativ cu alte persoane, daca prevederea, criteriul sau practica respectiva nu este justificata obiectiv de un scop legitim si daca mijloacele utilizate pentru atingerea acelui scop nu sunt adecvate si necesare.

(4) **Adaptarile rezonabile** sunt acele adaptari pe care toate institutiile publice si private sunt obligate sa le realizeze astfel incat persoana cu dizabilitati sa poata beneficia de toate serviciile oferite de institutiile respective.

**Art.144.** Orice comportament discriminatoriu se sanctioneaza conform legislatiei in vigoare.

**Art.145.** Prin **hartuire** se intelege comportamentul nedorit care are ca scop sau efect violarea demnitatii persoanei cu dizabilitati si crearea unui mediu intimidator, ostil, degradant, umilitor sau ofensator.

**Art.146.** Prin **victimizare** se intelege pedepsirea, concedierea sau supunerea la un tratament ostil a persoanei cu dizabilitati, ca urmare a invocarii unei discriminari.

**Art. 147.** Se interzice folosirea, prin mijloacele de comunicare in masa a termenilor sau expresiilor care ar putea aduce atingere vietii si demnitatii persoanelor cu dizabilitati.

## **CAPITOLUL VIII**

### **STABILIREA DE PARTENERIATE**

**Art.148.** Parteneriatul consta in alaturarea a doua sau mai multe parti pentru realizarea in comun a unui scop.

**Art.149.** Tipurile de parteneriat pot fi privat, public si public – privat.

**Art.150.** Principiile care stau la baza incheierii unui parteneriat sunt principiul independentei juridice a fiecărei parti si principiul respectului reciproc.

**Art.151.** Parteneriatul va avea obiective strategice concentrate pe efecte de dezvoltare de lunga durata sau cu obiective specifice si care sa se intinda pe o perioada de timp de scurta durata.

**Art.152.** In scopul protejarii si ajutorarii persoanelor cu dizabilitati, partile au dreptul si libertatea de a intra de comun acord in orice parteneriat doresc.

## **CAPITOLUL IX**

### **OBLIGATII**

#### **A. Obligațiile persoanelor cu dizabilitati**

**Art. 153. Persoanele cu handicap au următoarele obligații:**

- a) să se prezinte, din oficiu sau la solicitare, pentru evaluare și reevaluare, la comisiile cu competență în domeniu;
- b) să urmeze activitățile și serviciile menționate în planul de recuperare pentru copilul cu dizabilitati, respectiv în planul individual de servicii al persoanei adulte cu dizabilitati;
- c) să participe si sa se implice in vederea încadrării în muncă, în condițiile legii, în raport cu pregătirea și posibilitățile fizice și psihice și pe baza recomandărilor comisiei cu competență în domeniu;
- d) să colaboreze cu asistenții sociali și specialiștii care au ca scop recuperarea, reabilitarea, orientarea profesională și integrarea socială;
- e) să aducă imediat la cunoștința direcțiilor generale de asistență socială și protecția copilului județene, respectiv locale ale sectoarelor municipiului București, orice modificare cu privire la gradul de dizabilitate, domiciliu sau reședință, stare materială și alte situații de natură să modifice acordarea drepturilor prevăzute de lege.

#### **B.Obligatiile familiei / reprezentanților legali ai personelor cu dizabilitati**

**Art. 154.** Persoana care are în îngrijire, supraveghere și întreținere un copil sau adult cu dizabilitati are următoarele obligații principale:

- a) să asigure creșterea și îngrijirea corespunzătoare a persoanei cu dizabilitati;
- b) să respecte și/sau să urmeze activitățile și serviciile menționate în planul de recuperare pentru copilul cu dizabilitati, respectiv în planul individual de servicii al persoanei adulte cu dizabilitati;
- c) să însoțească persoana cu dizabilitati, la termenul necesar sau la solicitare, pentru evaluare și reevaluare, la comisiile cu competență în domeniu;
- d) să se prezinte la solicitarea primarului sau a direcțiilor generale de asistență socială și protecția copilului județene, respectiv locale ale sectoarelor municipiului București;
- e) să colaboreze cu asistenții sociali și specialiștii care au ca scop recuperarea, reabilitarea, orientarea, formarea si reconversia profesională și integrarea socială;
- f) să aducă imediat la cunoștința direcțiilor generale de asistență socială și protecția copilului județene, respectiv locale ale sectoarelor municipiului București, orice modificare cu privire la gradul de dizabilitate, domiciliu sau reședință, stare materială și alte situații de natură să modifice acordarea drepturilor prevăzute de lege.

## **CAPITOLUL X**

### **FINANTAREA SISTEMULUI DE PROTECTIE A PERSOANELOR CU DIZABILITATI**

**Art. 155.** (1) Protecția persoanelor cu dizabilitati se finanțează din următoarele surse:

- a) bugetul local al comunelor, orașelor și municipiilor;
- b) bugetele locale ale județelor, respectiv ale sectoarelor municipiului București;
- c) bugetul de stat;
- d) contribuții lunare de întreținere ale persoanelor cu handicap care beneficiază de servicii sociale în centre;
- e) donații, sponsorizări și alte forme private de contribuții bănești, permise de lege.

(2) Fondurile destinate sistemului de protecție sunt nominalizate distinct în bugetul de stat și în bugetele locale.

**Art. 156.** Finanțarea serviciilor sociale se asigură prin bugetul propriu al Autorității Naționale pentru Persoanele cu Handicap, din următoarele surse:

- a) bugetul de stat;
- b) credite externe rambursabile și nerambursabile, din surse guvernamentale și neguvernamentale;
- c) donații, sponsorizări și alte surse, în condițiile legii.

**Art. 157.** (1) Produsele și serviciile realizate de centrele pentru persoanele cu dizabilitati pot fi valorificate prin vânzare sau contractare către persoane fizice și juridice.

(2) Veniturile obținute în condițiile prevăzute la alin. (1) constituie venituri proprii ale centrelor, sunt gestionate în regim extrabugetar și pot fi folosite pentru:

- a) aprovizionarea cu materii prime și materiale necesare pentru realizarea produselor și serviciilor;
- b) plata unor drepturi bănești cuvenite persoanelor cu dizabilitati care participă la realizarea produselor și serviciilor, al căror nivel se stabilește de conducerea fiecărui centru;
- c) aprovizionarea cu alimente și îmbrăcăminte, necesare suplimentar pentru buna desfășurare a activităților de producție și a prestărilor de servicii, necesarul suplimentar fiind stabilit de conducerea fiecărui centru;
- d) achiziționarea utilajelor necesare pentru desfășurarea activităților de producție și a prestărilor de servicii;
- e) alte cheltuieli care au ca efect îmbunătățirea condițiilor de viață ale persoanelor cu dizabilitati din centre.

## **CAPITOLUL XI**

### **SANCTIUNI**

**Art. 158.** (1) Constituie contravenții următoarele fapte, dacă nu au fost săvârșite în astfel de condiții încât, potrivit legii penale, să fie considerate infracțiuni:

- a) nerespectarea dispozițiilor art. 30, art. 34, art. 37, art. 38, art. 46 alin. (2), art. 75, art. 76, art. 122, art. 129, se sancționează cu amendă de la 5000 RON la 10000 RON;
- b) nerespectarea dispozițiilor art. 130 se sancționează cu amendă de la 1000 RON la 2000 RON și ridicarea mijlocului de transport de pe locul de parcare respectiv;
- c) Nerespectarea prevederilor art. 62 și 64 se sancționează la prima abatere cu amenda de 5000 RON, la a doua abatere cu 10 000 RON, după care se retrage autorizația de functionare

d) Emiterea nelegală a unui certificat de încadrare într-o formă de dizabilitate atrage după sine eliberarea din funcție a comisiei și pierderea dreptului de liberă practică a membrilor ei.

(2) Sancțiunile prevăzute la alin. (1) se aplică persoanelor fizice sau juridice vinovate.

(3) Sumele obținute din aplicarea amenzilor se fac venit la bugetul alocat persoanelor cu dizabilități.

(4) Prevederile prezentului articol se completează cu dispozițiile Ordonanței Guvernului nr. 2/2001 privind regimul juridic al contravențiilor, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 180/2002.

**Art.159.** Încalcarea dispozițiilor prezentei legi, atrage după caz, răspundere disciplinară, civilă, administrativă sau penală.

## **CAPITOLUL XII DISPOZIȚII FINALE**

**Art.160.** Guvernul României, consiliile județene, consiliile locale singuri sau în parteneriat cu ONG-urile de profil au obligația să înființeze pentru persoanele cu dizabilități, indiferent de dizabilitate și vârstă, toate tipurile de servicii prevăzute în prezentul proiect de lege, la standarde europene.

**Art.161.** Funcționarea serviciilor create conform art. 160 vor fi susținute financiar pe tot parcursul existenței lor de la bugetul statului și bugetele locale.

**Art.162.** Guvernul României, consiliile județene și consiliile locale au obligația de a susține financiar serviciile create conform art. 12 alin (1) și (2).

**Art.163.** Guvernul României prin Ministerul Muncii, Solidarității Sociale și Familiei, Ministerul Sănătății, Agenția Națională pentru Persoane cu Dizabilități, Ministerul Administrației Publice prin administrațiile publice locale și județene, Organizațiile Neguvernamentale pentru persoanele cu dizabilități vor duce la îndeplinire dispozițiile prezentului proiect de lege.